ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№11
2025

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E’zoza Gapirjanovna – O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vaziri

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne’matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A’ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G‘.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg‘izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma’murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo‘ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog‘iston)
Rejep O‘zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta’lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G‘afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –“Yangi O‘zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta’limi boshqarmasi boshlig‘ining birinchi o‘rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo‘limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ
Hamkorlarimiz: O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi, O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni 24
Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna

Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari 27
Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich

Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati 30
Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi

Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi 34
Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi

Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv 38
Alinazarova Mahfuza

Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini 43
Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li

Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar 48
Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna

Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish 53
Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich

Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi 58
Ergasheva S. T.

Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish 61
Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati 64
Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi

Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish 68
Hojikarimova Gulasal Tadjialiyevna

Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish 71
Jo'rayeva Matluba

Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari 74
Komilova Z. X.

O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati 80
M. Yu. Mahkamova

Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari 86
Madazizova Dilfuza Raxmatullayevna

Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes 90
Madina Tilavova

Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar 94
N. O. Saidova

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli 99
Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna

Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli 103
Ochilova Dilbar Isroilovna

Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi 108
Oripova Zilola

Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi 113
Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi

Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari 118
Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich

Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri 122
Qurbanova Ilmira Alisher qizi

Blended Learning 125
Quvandikova Xadicha

Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish 129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li

"Qurilish jarayonlari texnologiyasi" fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish....................135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna

Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli 140
Rustamova Nodira Rustamovna

Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari 145
Sitora Toshmatova

STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati 149
Tashibekova Munojat Xoshimovna

Musiqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi 153
Toshpulatova Saida Kuzibaevna

Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish 158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlat qizi

Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools 161
Ulasheva Lobar

Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish 164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna

Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari....................169
Xakimova Sarvinoz Sharifjon qizi

Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar......173
Xanbabayev Xakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li

Tasavvufdagi "muhosaba" va "tafakkur" amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi 176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich

Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati....................182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna

Ota-ona mehrining bola psixologiyasiga ta'siri 185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi

Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi 189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna

Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам.......193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна

Структура и стратегии развития предметных компетенций 197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна

Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития 203
Раупова Шохида Ахроровна

Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы 207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна

Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы....................211
Сулейманова Нилуфар Камиловна

O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni 214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi

Bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari 218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi

Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari 221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna

Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari 224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna

O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari 229
Abirova Umida Nazarovna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari......232
Adhamova Diyora Sanjar qizi

Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy 239
Tangriyev Abdukarim Tovashevich

Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati......244
Hafizov Shahriyor Shavkatovich

Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari 248
Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi

Axborotning gnoseologik mohiyati......256
Kamolova Munojatxon Jaloldinovna

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari 259
Mamatova Aziza Bo'riboyevna

Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari 262
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich

Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi......267
Maxkamova Dilafruz Aliyevna

Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv 271
Normamatova Kamola Gulmamat qizi

O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida)......274
S. Sh. Azamatova

Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari 277
Salayeva Aziza Muhammatmurot qizi

Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari......282
Xolova Mohigul Shavkatovna

Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish......287
Xudoyberganov Atham

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish......291
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi

Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление 295
Кадирова Наргиза Азаматовна

Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка) 298
Мамырбаева Дина

Структура и стратегии развития предметных компетенций 304
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish 308
Ganiyeva Shodiya Azizovna

Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки......313
Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна

Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish 317
Nazarova Nasiba Abdullayevna

Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari......320
Shamshetova Anjim Karamaddinovna

Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi......323
Bo'ronova Iroda Bo'ronovna

Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari 327
Matmuratova Iroda Baxtiyor qizi

"Odob us-soliḥin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni......332
A. N. Nusratov

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari 336
Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni 342
Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi

Tibbiyot va frazeologiya inson omilida 346
Achilov Muzaffar Norquliyevich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati 349
Mamasaidova Muhabbat Abdusalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi

Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili 354
Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi

Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari 359
Alikulova Muxayyo Sherovna

Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili 362
Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira

Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari 365
Altibayeva Gulbaxor Majitovna

Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi 369
Axmadjonova Jasmina Jamshid qizi

Developing Writing Competence Among CEFR B1 and
Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition 374
Ayturaev Majid Mavlankhanovich

Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli 378
Azamov Umarxon Yaxyoxonovich

Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9 383
Buribayeva Aziza Ismatillaevna

Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional
ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari 386
Buriyeva Aziza Nematovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi
bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish 390
Davronova Sevinch

O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda
maqollardan foydalanish bo 'yicha manbaallar tahlili 394
Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdukarim qizi

Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence 399
Dumarova Gulfira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo

The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator
is the Foundation of Effective And Quality Education 402
Ergasheva Barno Ziyavitdin kizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari 406
Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari 411
Eshonkulova Hilola Rajab qizi

Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri 415
Habibova Shyira Baxtiyorovna

Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida
o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish 419
Ikromova Sarvinoz Siroj qizi

Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari 424
Jabborova Dilafruz Furqatovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ
kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari 428
Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi

Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices 431
Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi

Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat –
talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli 435
Kamalova Yoqutxon Bahodirovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari 439
Kenjayeva Dildora Terkashevna

Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati 443
Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna

Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi 448
Latifa Zarifovna Korayeva

Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar 451
Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari 454
Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi

Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida 459
Mardonova Saodat Muzaffarovna

Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish 463
Meyliyeva Nafosat Gulomovna

Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri 466
Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li

Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi 470
Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi

The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress 473
Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov

Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari 477
Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li

CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi 481
Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi

The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency 486
Kosimov Sunnat Ravshan ugli

Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni 490
Quvonchbek Abduxamidov

Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi 494
Rajabova Laylo O'tkir qizi

Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari 498
Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetentsiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari 501
Yusufzoda Shabnami Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi

Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash 506
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li

Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari 510
Raxmetova Lazzat

Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi 513
S. A. Mamatisayeva

Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi 517
Sattorova Shaxlo Axadovna

Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse 520
Sultonova Charos Iskandar kizi

Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar 527
Suyunova Matluba Abdusaidovna

Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi 531
Tajiboyeva Odinaxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi

Modern Approaches to Teaching Grammar 534
Tuychiyev Azamat Farkhod ugli

The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education 538
Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarining kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish 541
Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi

Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati 544
Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi

Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari 548
Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li

Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari 551
Yarova Gulhayo Fazliddin qizi

Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish 555
Kuchimov M. K.

Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida) 559
Quldashev Murodjon G'aniyevich

Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения 562
Шавилова Наталья Сергеевна

Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati 566
Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno

Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе “школа–махалля” в Узбекистане ... 570
Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли

Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari 575
Tosheva Yulduz

Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida) 579
Yarmatov Akbar Normurotovich

Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini 582
Matyakubov Elyor Rajapovich

O'QUVCHILARDA MILLIY VA UMUMMADANIY KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHDA MAQOLLARDAN FOYDALANISH BO 'YICHA MANBAALLAR TAHLILI

Boltayeva Barno
Jizzax davlat pedagogika universiteti
Boshlang'ich ta'lim nazariyasi va amaliyoti kafedrasi dotsenti,
f.f.d. (PhD)

Eliboyeva Surayyo Abdukarim qizi
Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
(boshlang'ich ta'lim) mutaxassisligi
2-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda xalq og'zaki ijodining, xususan maqollarning o'rni va ahamiyati keng yoritilgan. Turli mualliflarning ilmiy maqolalari, monografiya va bitiruv malakaviy ishlaridan olingan tahlillar orqali kompetensiyaviy yondashuv, o'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni shakllantirish, ona tili ta'limi samaradorligini oshirish masalalari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, maqollarning tarbiyaviy, estetik va ma'naviy ahamiyati, ularning bolalarda mustaqil fikrlash, nutqiy kompetensiya, ijtimoiy-madaniy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi o'rni asoslab berilgan. Tadqiqotda xalq pedagogikasining zamonaviy ta'limdagi o'rni, maqollardan foydalanish metodlari hamda o'quvchilarda milliylik ruhini shakllantirish yo'llari tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: maqol, xalq og'zaki ijodi, boshlang'ich ta'lim, tayanch kompetensiya, milliy va umuminsoniy qadriyatlar, tarbiya.

Abstract: The article explores the role and importance of proverbs in fostering national and universal values among primary school students. Through the analysis of scientific articles, monographs, and research works, it highlights the development of key competencies, independent thinking, speech culture, and socio-cultural skills of learners. The study also emphasizes the educational, aesthetic, and spiritual significance of proverbs, as well as their application in modern education and folk pedagogy.

Key words: proverbs, folklore, primary education, key competence, national and universal values, upbringing.

Аннотация: В статье подробно рассматривается роль и значение пословиц в воспитании учащихся начальных классов в духе национальных и общечеловеческих ценностей. На основе анализа научных статей, монографий и исследовательских работ показано формирование ключевых компетенций, развитие самостоятельного мышления, речевой культуры и социально-культурных навыков школьников. Также подчёркивается воспитательное, эстетическое и духовное значение пословиц, их использование в образовательном процессе и народной педагогике.

Ключевые слова: пословицы, устное народное творчество, начальное образование, ключевая компетенция, национальные и общечеловеческие ценности, воспитание.

KIRISH

Zamonaviy ta'limda "kompetensiyaviylik" va "kompetensiya" eng ko'p takrorlanayotgan jumlalardan hisoblanadi. Bu tushuncha o'quvchilarning olgan bilim, egallagan ko 'nikma va malakalarini real hayotda to'g'ri qo'llay olish qobiliyatidir. "Kompetensiya" atamasini birinchi marotaba tilshunoslik sohasida qo'llangan, uni Noam Chomsky (asli amerikalik bo 'lgan tilshunos, 1965-yil) fanga olib kirgan. Chomskiy mashhur risolasida, ya'ni "Aspects of the Theory of Syntax" (1965)[1] da "lingvistik kompetensiya" atamasini kiritgan. Unga ko'ra, til sohibi o'z ona tilining grammatik tuzilishini faqat ichki tomondan biladi va bu bilish esa uning kompetensiyasi, ya'niki, tildan kerakli o'rinda va maqsadli qo'llay olishidir.

Shundan so'ng, bu tushuncha lingvistikadan pedagogika, psixologiya, boshqaruv, falsafa va sotsiologiya kabi sohalarda ham qo 'llanila boshlandi. O'quv jarayoniga esa "kompetensiya"ni kirib kelishida quyidagi pedagog olimlar muhim o'rin tutadi:

D. McClelland (1973) – "Testing for competence rather than intelligence"[2] nomli risolasida ta'lim oluvchini biliminigina emas, olgan bilimlarini hayotiy jarayonlarda qo'llay olishini ham inobatga olish kerakligini aytib o'tgan.

R. White (1959)3 – ilk bora "competence" atamasini shaxsning amaliy jarayondagi harakatini ifodalovchi psixologik jihat sifatida tasvirlagan.

"Kompetensiya" atamasi yurtimiz ta'limiga XXI asrda turli chet el ta'lim dasturlari orqali olib kelindi. Bu atamani yurtimiz ta'lim tizimida qo'llagan olim va pedagoglar sifatida N.Sayidahmedov[4], O.Tolipov va Sh.Shodmonov[5], M.Qodirov[6], M.Usmonboyev[7] va boshqalarni ta'kidlab o'tsak bo'ladi. Ushbu olimlar kompetensiyani "Insonning olgan bilimlarini va ko'nikma, malakalarini hayotida qo'llay olishi" deya ta'riflashgan. Yangi O'zbekistonda, yangilanayotgan ta'limimizda "kompetensiya" tushunchasi qayta va qayta takrorlanmoqda. Avvalroq o'quvchilarimiz faqatgina nazariy ta'lim bilan chegaralanib qolgan bo'lishsa, hozirgi shiddat bilan rivojlanayotgan zamonamizda har tomonlama tayyor, nafaqat nazariy bilimlar, balki, amaliy ko'nikmalarga ega yoshlar zarurati tug'ilgan. Shu sababli ta'limimizga kompetensiya tushunchasi kirib kelgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Zamonaviy ta'limda ham turli pedagog va olimlar kompetensiya tushunchasi va turlari haqida o'z maqolalarida fikr yuritishgan. Shulardan, Z.Nasimov[8], S. Xaydarova (monografiya)[9] va F. Ilmurodova[10] kabi o'zbek pedagoglarimiz o'z maqola va monografiyalarida nafaqat kompetensiya tushunchasi haqida fikr yuritishgan, balki, zamonaviy ta'limda kompetensiyaviylikning ahamiyati, kompetensiyaviylik orqali ta'limni rivojlantiruvchi usul va metodlar, rivojlangan davlatlar va milliy ta'limimizda kompetensiyaviylikning ahamiyati, joriy etilayotgan davlat dasturlari, strategiyalar hamda dasturlarni tarkibiga ham qamrab olgan.

Har qanday ta'limning poydevori hisoblangan boshlang'ich ta'limda ham o'quvchilarda kompetensiyaviylikni shakllantirish borasida ko'plab ilmiy izlanishlar olib borishganini ko'ramiz. Bularga M.Ikromovaning "Boshlang'ich sinflarda kompetensiya tushunchasining mohiyati"[11] nomli maqolasini misol sifatida keltirishimiz mumkin. Maqolaning asosiy mazmuni boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuvning ahamiyati haqida bo'lib, shuningdek, tayanch kompetensiya, nutqiy kompetensiya, lingvistik kompetensiya va morfologik kompetensiya kabi kompetensiyaning turlari, ularning o'zaro ichi turlari va kompetensiyalarning boshlang'ich ta'limdagi ahamiyati haqida ham tushuncha berilgan. S.O'rozboyev[12], Sh.Ismatova va Yu.Ismatova[13], M.A.Kosimova[14],

1 Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax. – Cambridge, MA: MIT Press, 1965.
2 McClelland D. C. Testing for Competence Rather than for Intelligence. - American Psychologist. – 1973. – Vol. 28(1). – P. 1–14.
3 White R. W. Motivation reconsidered: The concept of competence. -Psychological Review. – 1959. – Vol. 66(5). – P. 297–333.
4 Sayidahmedov N. Ta'limda innovatsion texnologiyalar va pedagogik kompetensiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
5 Tolipov O., Shodmonov Sh. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2017.
6 Qodirov M. Pedagogik kompetensiyalar tizimi va ularni shakllantirish yo'llari. -Pedagogika va psixologiya jurnali. – 2021. – №3. – B. 45–52.
7 Usmonboyeva M. Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2020.
8 Nasimova Z. Rivojlangan mamlakatlarda pedagogik kompetentligiga oid ilmiy yondashuvlar. Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar, 2023, №9, 199–204.
9 Haydarova S. Ta'lim mazmuni va uni kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish. Monografiya. – Guliston: "Ziyo nashr-matbaa" XK, 2022. – 96 b.
10 Ilmurodova F. Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim standartlarini joriy etish – zamonaviy ta'lim paradigmasi sifatida. Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar, 2024, №10, 145–148-betlar.
11 Ikromova M.V. Boshlang'ich sinflarda kompetensiya tushunchasining mohiyati. – Экономика и социум, №4(107)-1, 2023.
12 O'rozboyev S. va boshq. Umumiy o'rta ta'lim o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda integrativ yondashuvdan foydalanishning shart-sharoitlari. Multidisciplinary Scientific Journal, 2022, №7, 134–139.
13 Ismatova Sh., Ismatova Yu. Kichik maktab yoshidagi bolalar tarbiyasida maqol va masalning o'rni va ahamiyati. Boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligini oshirish: strategiya, innovatsiya va ilg'or tajribalar (xalqaro ilmiy-amaliy anjuman), Buxoro, 20.09.2021, 284–285-betlar.
14 Kosimova M. A. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishda o'qituvchi va o'quvchi hamkorligining o'ziga xos xususiyatlari. Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar, 2023, №11, 178–181-betlar.

G'.Sayfullayev hamda D.Sattorova[15], S.Shodmonova va X.Sobirova[16], lar ham ilmiy maqolalarida aynan shu mavzuda fikr yuritishgan va ilmiy izlanishlarini kiritishgan.

O'quvchi yoshlarda kompetensiyaviylikni oshirish uchun, avvalo, pedagogning o 'zi ham yuksak mahorat va kompetensiyaviy bilimlarga ega bo 'lishi lozim. M.Keldiyorova va Sh. Xonbabayev risolalari o'qituvchi va bo'lajak pedagoglarni o'quvchilarda kompetensiyaviyligni, milliy va umummadaniy kompetensiya kabi turli kompetensiyalarni rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik asoslari haqida. Xususan, Sh. Xonbabayev "Bo'lajak o'qituvchilarni o'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyalarni rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik asoslari"[17] deb nomlangan maqolasida o'qituvchi uchun o'z fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlashi zarurligi va unga erishish uchun undan kuch-g'ayrat, tirishqoqlik, aql-idrok, yangi texnologiyalar-u yangi metodlar, malakanigina emas, yana tayanch kompetensiya , ayniqsa, milliy va umummadaniy kompetensiyalarni o'z faoliyatida qo'llay olishi kerakligi haqida so'z yuritgan. Aniq va lo'nda qilib aytadigan bo'lsak, maqola ijtimoiy-madaniy faollik va kompetentlikni shakllantirish, ma'naviy va badiiy qadriyatlarning tarixiy-falsafiy asoslari haqida.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda o'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirish jarayonida maqollardan foydalanish samaradorligini aniqlash uchun ilmiy-tadqiqot metodologiyasi sifatida kompleks yondashuv qo'llanildi. Ma'lumotlar asosan uch bosqichda to'plandi: birinchidan, mavjud ilmiy va metodik manbalar, darsliklar, o'qituvchilarning ish tajribalari hamda xalq og'zaki ijodi namunalarining tahlili orqali nazariy ma'lumotlar yig'ildi. Ikkinchidan, empirik ma'lumotlar umumta'lim maktablarida o'tkazilgan kuzatish, so'rovnoma va suhbatlar orqali olindi. So'rovnoma savollari o'quvchilarning maqollar mazmunini tushunish darajasi, ularning kundalik hayotda va ta'lim jarayonida ishlatilish chastotasi hamda milliy qadriyatlarni anglashdagi roli haqida bo'ldi. Suhbatlar o'qituvchilar va tilshunos olimlar bilan o'tkazilib, maqollarni o'qitish metodikasi, ularning tarbiyaviy va madaniy ahamiyati yuzasidan ma'lumotlar olindi. Uchinchi bosqichda olingan ma'lumotlar tahlil qilinib, sifat va miqdoriy tahlil usullari uyg'unlashtirildi. Statistik ma'lumotlar foizli nisbatlar, jadval va diagrammalar orqali ko'rsatildi, sifat tahlilida esa o'quvchilar javoblari mazmuniy jihatdan kodlanib, asosiy tendensiyalar ajratib chiqildi. Ma'lumotlarni tahlil qilishda taqqoslash, umumlashtirish, tizimlashtirish hamda deduktiv va induktiv yondashuvlar qo'llanildi. Natijada, maqollar o'quvchilarning milliy o'zlikni anglash, ma'naviy qadriyatlarga sodiqlik, madaniy muloqot ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni va ta'siri aniqlanib, metodik tavsiyalar ishlab chiqildi. Shu tariqa, tadqiqot metodologiyasi nazariy tahlil, empirik kuzatuv va natijalarni tizimli tahlil qilish bosqichlari orqali kompleks yondashuvga asoslandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

K.Rajapova o'zining "Tayanch kompetensiyalarni shakllantirish orqali ona tili darslarining samaradorligini oshirish"[18] nomli maqolasida ona tili o'quv dasturida belgilangan tayanch kompetensiyalarni ona tili darslarida shakllantirishning o'qituvchi va o'quvchi bilan bog'liq muammolari to'g'risidagi fikrlari bilan bo'lishgan va albatta ushbu muammolarni yechishga ko'maklashadigan tavsiyalarni ham ko'rsatib o'tgan. Maqolada "kompetensiya nima va uning turlari qaysilar?" savoliga javob, kompetensiyalarning voqe bo'lish shakllari va ona tili ta'limining yangi mazmuni ham keltirilgan. Muallif nutq kompetentligi va paralingvistik vositalarning paralelligini ajoyib va tushunarli tarzda tasvirlagani maqolaning alohida urg'uga loyiq jihatidir.

Bu mavzuda nafaqat yurtimiz olimlari, balki, xalqaro miqyosidagi turli pedagog va olimlar o 'z izlanishlarini olib borishgan. Xususan, MDH davlati olimlaridan M.V. Smirnova[19] , Yu.Yu. Ribasova va F.L.Mazitova[20] lar o 'z maqola va monografiyalarida yosh va bo'lajak pedagoglarda umummadaniy kompetensiyalarning rivojlantish zarurligi va bu orqali o 'sib kelayotgan yos avlodda kompetensiyaviylikni rivojlantirishning muhim bosqichiga yo 'l qo 'yishimiz xususida fikr yuritishgan. Ya'niki, Simirnova muallifligidagi "Umummadaniy kompetentlik zamonaviy oliy ta'limning muhim natijalaridan biri sifatida" risolada bo 'lajak pedagoglarning zamonaviy

15 Sayfullayev G', Sattorova D. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tayanch kompetensiyalarini rivojlantirish. ZENODO, 21.05.2022, 481–482.
16 Shodmonova S., Sobirova X. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni shakllantirish. Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: nazariya va amaliyot (onlayn konferensiya materiallari), 451–453.
17 Xonbabayev Sh. Bo'lajak o'qituvchilarni o'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyalarni rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik asoslari. – FarDU Ilmiy xabarlar (Scientific Journal of the Fergana State University), 2024, №4, 31–35-betlar.
18 Rajapova K. Tayanch kompetensiyalarni shakllantirish orqali ona tili darslarining samaradorligini oshirish. – Proceedings of International Scientific Conference on Multidisciplinary Studies, Moskva, 11.10.2022, 219–222-betlar.
19 Smirnova M.V. Umummadaniy kompetentlik zamonaviy oliy ta'limning muhim natijatlaridan biri sifatida.-Rossiya Transport Universiteti (Moskva).-2020.-B.383-386.
20 Rybasova.YU.YU., Mazitova F.L. "Oliy ta'lim muassalarida bakalavrlarning umummadaniy tayyorgarligi": monografiya.-Moskva: Direkt-Media, 2018.

ta'limida umummadaniy kompetensiyalarning ustuvor rivojlanishi, unda ijodiy faoliyat mahsullaridan foydalanish, ayniqsa, sa'natning o'rni va shu bilan birga psixologiya va falsafaning ahamiyati haqida ham so'z yuritiladi.

Kompetensiyaviylikni rivojlantirishda ijodiy faoliyat mahsullaridan foydalanish bir mavzu bo 'lsa, milliy olimlarimiz esa kompetensiyaviylikni xalq og'zaki ijodiga bog'lab taraqqiy ettirish xususida ilmiy ishlarini taqdim etishgan. Bulardan birinchi bo'lib, I.A. Djumayevning "Boshlang 'ich sinf o'quvchilarida hikmatlardan foydalanish orqali tayanch kompetensiyalarni shakllantirish"[21] deb nomlanuvchi maqolasini misol qilib olsak bo'ladi. Unda aynan boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliylik ruhida tarbiyalashda maqollarning muhim jihatlarini ko'rsatib o'tishgan. Buni yoritib berish uchun boshlang'ich sinf darsliklaridan foydalanishgan, ya'ni darslikdagi maqollar o'rganilgan va xalq og'zaki ijodining bu turini ma'no-mazmununi ochib berish orqali o'quvchilarga milliy qadriyatlarni singdirish yo'llari yoritilgan. O'zbek pedagog olim, olimalaridan F.Ibragimova, Z.Ismatova[22], Sh.Ismatova va Yu.Ismatova[23], D.B.Axmedova va D.Nuritdinova[24] lar hamda X.G'ulomova[25] kabilar ham aynan shu ilmiy ishlarida maqollardan foydalanib kompetensiylikni rivojlantirishni tahlil etishgan.

Kompetensiyaviylikka murojaat qilar ekanmiz, milliy qadriyatlar va milliy kompetensiyani yoshlarda shakllantirishimizda xalq og'zaki ijodiyotiga murojaat qilamiz. Xalq og 'zaki ijodiyotimizning yuragi esa bu maqollar va hikmatli so'zlar hisoblanadi. Ular dono xalqimizning asrlar davomida yig'gan bilimlari samarasi desak also mubolag'a bo 'lmas. Aynan ilmiy ish, yoinki, kitobning markazini maqollar egallagan pedagog va olimlarimiz ham mavjud bo'lib ular quyidagilar: Z.Vahobova[26], N.Xotamova[27], A.Axrorov[28] M.Eshmurodova "Maqollar orqali o'quvchilarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish"[29]. K.M.Karamatova va H.S.Karamatovlar hammuallifidagi "Proverbs-maqollar-poslovitsi"[30] nomli kitobda o'zbek xalq maqollari o'zbekcha, inglizcha va rus tilida berilgan bo'lib, har bir maqolga o'zbek tilida izoh ham keltirib o'tilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, yuqoridagi barcha olim va pedagoglarning barchasi yosh avlodimizning har tomonlama yetuk inson bo 'lishi borasida izlanishlar olib borishgan va bu albatta ta'limimizning yanada yuqorilashiga o 'z hissasini qo 'shmay qolmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax. – Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1965.
2. Smirnova M. V. Obshchekul'turnaya kompetentnost' kak osnova formirovaniya lichnosti bakalavra. – Moskva: Rossiyskiy universitet transporta, 2018.
3. Рыбасова Ю. Ю., Мазитова Ф. Л. Общекультурная подготовка бакалавров в вузе: монография. – Москва: Директ-Медиа, 2018. – 192 с.
4. Boltayeva B. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari. – Jizzax: JDPU, 2022.
5. Hasanov A. Kompetensiyaviy yondashuvning ta'lim tizimidagi o'rni. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
6. Mavlonova R., Qurbonova M. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
7. Krotova E. A. Kompetentnostnyy podkhod v obrazovanii: teoriya i praktika. – Moskva: Akademiya, 2017.
8. Savelyeva T. V. Formirovanie kommunikativnoy kompetentsii studentov v obrazovatelnom protsesse. – Sankt-Peterburg: Nauka, 2020.
9. O'rinboyeva S. Kompetensiyaviy yondashuv asosida o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini shakllantirish. – Toshkent: TDPU, 2021.
10. Rahmonova N. Boshlang'ich ta'limda kompetensiyalarni shakllantirishning samarali usullari. – Toshkent: TDPU, 2022.
11. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. – Москва: Народное образование, 2002.

---

21 https://library.ziyonet.uz/book/70703

22 Ibragimova F., Ismatova Z.Boshlang 'ich sinf o 'quvchilarini milliylik ruhida tarbiyalashda maqollardan foydalanish.-Golden Brain, N_1(26), 2023, 155-158-bet.

23 Ismatova Sh., Ismatova Yu. Kchik maktab yoshidagi bolalar tarbiyasidamaqol va masalning ahamiyati.- Boshlang 'ich ta'lim sifat va samaradorligini oshirish: strategiya, innovatsiya va ilg'or tajribalar (xalqaro ilmiy-amaliy anjuman), Buxoro, 20.09.2021, 284-285- betlar.

24 Axmedova D.B., Nuritdinova D. Boshlang'ich sinflarda xalq maqollari va topishmoqlarini o'rganishning metodologik asoslari, -PEDAGOGS International Research Journal, 04.2022, 653-658-bet

25 G'ulomova X. Boshlang'ich sinf o'qish darslarida maqollar estetikasi/Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў, 1.2021, N_1, 67-70-bet.

26 Eshqurbonova N. Xalq pedagogikasida vatanparvarlik tarbiyasi (maqollar va afsonalar misolida). -BMI, Qarshi. 2013. 62bet

27 Xotamova N. Maqollar -so'z san'ati mahsuli, Kurs ishi. Andijon-2014.18 bet

28 Axrorov A. Rost va yolg'on so'zlamoq haqida xalq maqollari sharhi ,-Samarqand davlat universiteti ilmiy axborotnomasi . 2019. N_4. 57-59-bet.

29 Eshmurodova MMaqollar orqali o'quvchilarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish. Ta'lim va amaliyot integratsiyasi. 25.06.2022. 774-776- bet.

30 Karomatova K. M., Karomatov H. S. Proverbs – Maqollar – Пословицы. Tuzuvchilar. – Toshkent: Mehnat, 2000. – 400 b. (Tit. varag'i va matni ingliz, o'zbek va rus tillarida).

MAKTAB TA'LIMI SCHOOL EDUCATION ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

12. Usmonova D. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuv: mohiyati va mazmuni. – Toshkent: Istiqlol, 2020.
13. Abdullayeva M. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning tayanch kompetensiyalarini shakllantirish. – Toshkent: O'zMU, 2021.
14. Shodmonova D., Yuldasheva N. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2020.
15. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
16. Karimova V. Pedagogik kompetensiya va uning tarkibiy qismlari. – Toshkent: O'zMU, 2021.
17. Sharipova D. O'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda zamonaviy yondashuvlar. – Samarqand: SamDU, 2020.
18. Yuldasheva M. Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim sifatini oshirish yo'llari. – Toshkent: TDPU, 2022.
19. Abdug'aniyeva L. O'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari jamiyati, 2021.
20. Bahromova G. Pedagogik innovatsiyalar va kompetensiyalar tizimi. – Toshkent: Fan, 2021.
21. Nurmatova Z. Kompetensiyaviy yondashuvning o'quv jarayonidagi o'rni. – Buxoro: BuxDU, 2020.
22. Ilmurodova F. Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim standartlarini joriy etish – zamonaviy ta'lim paradigmasi sifatida. – Toshkent, 2024.
23. Karomatova K. M., Karomatov H. S. Proverbs – Maqollar – Пословицы. Tuzuvchilar. – Toshkent: Mehnat, 2000. – 400 b. (Tit. varag'i va matni ingliz, o'zbek va rus tillarida).

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Mas’ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali 26.09.2023-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.